

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția
Strada Buzzești 42
Administrația
Strada Regală, 6.
BUCUREȘTI

Director: N. IORGA
Redactori: { St. O. Iosif,
M. Sadoveanu și
I. Scurtu.

ABONAMENTUL ANUAL
În țară . . . 10 lei
În străinătate 12 »

SERBĂRILE DIN SIBIIŪ

— ÎNTÎIA ZI —

Deschiderea serbărilor din SibiiŪ s'a făcut în ziua de 5 August st. v. cu o cuviință, o măsură, o liniștită pompă înălțătoare, pe care n'o va uita nimeni dintre aceia cari au avut fericirea s'o vadă, așezînd-o apoi în amintirea sa printre faptele adevărat istorice al căror martor a fost.

Clădită într'un loc deschis și prietenos, lingă un mic parc, nu tocmai departe de acea catedrală, despre care, și după ce am văzut-o nu pot zice nimic de bine, vecină de curte, înfirșit, a școlii de fete, — casa națională e o mare zidire trainică, ce-și înalță cele trei rînduri gospodărește și cam bătrînește în marea ei tinereță, fără însușiri și fără defecte în ceia ce privește arta. De mai multe zile lucrează înuntru cu fierbere biurourile d-lui Corneliu Diaconovicî, organisatorul «Enciclopediei», organisatorul acestui palat, organisatorul serbărilor, omul solid, de socoteli precise, care e, se poate zice, Marta în această viață sufletească a Romînilor de dincolo care-și așteaptă încă Maria. Grija încvartirării oaspeților o au alții; și e în adevăr de admirat cum au ajuns acei de acolo să afle un locușor mulțimii totdeauna neorînduită, nelămurită și pretențioasă de mici funcționari, de școlari în vacanță, de cocoane și coconițe și de măriri ale lumii acesteia pe care în pachete de cîte șapte-opt sute o aruncă lungile trenuri de la Turnu-Roș pe peronul gării Sibiiului. Cît despre oaspeții din aceste părți chiar, ei cunosc obiceiurile acestor întruniri și de mult și-au luat măsurile. Pe ei nu-i vei vedea încurcați într'un dialog ca acesta pe care, cu rușine și cu indignare l-am auzit și în ziua inaugurării:

- Da ce, Domnule, eŭ ce? Da pentru cine sînt biletele...
- Pentru membrii Asociației și pentru invitați în rîndul întăiŭ.
- Da cum, da ce, că ei sînt de aici! noi sîntem oaspeți.

— Căutăm să mulțămim pe toți după putință.

— Da cum, da ce, că noi *am luptat*. Las' că ne mai prinde pe noi, las' că mai venim noi, las' că vă arătăm noi...

Dulce frăție, sfântă politică din România și o! destrăbălare...

*

În dimineața zilei de 5 se fac două slujbe bisericești, fiindcă aici sînt două legi și, cum a spus-o d. Cosma în cuvîntarea sa de la banchet, numai un *rit*-al tuturor Romînilor. Una la biserica nemîților de lingă primblarea din sus, cealaltă la capela unită. Pe la vre-o 9, cea d'întăiu se mîntuie și lumea se grămădește spre casa națională.

Sala ședințelor, foarte încăpătoare pentru proporțiile clădirii, e în curînd plină. Pe scenă în fund se văd ziaristiți, — o grămadă, dintre cari Bucureștenii mi s'au părut că se deosebesc de ceilalți prin forma neobișnuită a tradiționalelor nasuri evreești sau grecești; purtătorii lor aveau în cel mai înalt grad chemarea de a zugrăvi un tablou din viața națională ca acesta: «națiunea romină» avea, în adevăr, pentru ei și tot farmecul noutății, cu sau fără împămîntenire.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În față, *comitetul*: la mijlocul mesei bătrînul president Șuluțiu, față fină de bătrîn octogenar, cu părul alb, înalt, des, cu mustața de cavalier, cu ochii buni, albaștrii, supt ochelari largi; trupul mic, slăbit de vîrstă, dar vioiu încă și nervos, flutură în redingota neagră. E nepotul Mitropolitului unit care a luat parte la înființarea Asociației alături de marele Mitropolit al neuniților, Șaguna; el însuși a avut totdeauna o activitate demnă și corectă, vrednică de numele său. La dreapta și la stînga, clerici de amîndouă legile, în reverende cu marginile roșii și violete; mai tîrziu se vede între ei, pe lingă profesorul blăjean Negruțiu, figura foarte cunoscută între Romîni de aici a d-lui Cosma, îndreptătorul vieții economice din Sibiiu și un om de o mare influență pe care știe s'o menție. Pare un diplomat bătrîn, care a încurcat și descurcat multe protocoale.

În banca dîntăiu a publicului s'au lăsat cele d'întăiu locuri pentru stăpîni: prefectul locului și comitele Sașilor, veche dregătorie care trăiește mai mult din amintiri și din frumuseța severă a costumului negru cu șireturi multe și cu calpacul purtînd ca la 1600 surguciuil infoiat. Vin pe urmă scaunele Mitropoliților.

Mitropolitul Ioan Meșianu, de aici, capul Bisericii neunite sau greco-orientale, vine de cu vreme de se așează. Supt calota roșie, o față trandafirie, de bătrîn sănătos, o barbă mare albă, răsfirată. E tipul

de Șaguna, în care nu găsești însă, înviorînd această liniște simplă, supusă și mulțămită, ochiul aceia mari, focoși, de viață, de lumină, de mîndrie, de putere și inițiativă. Preasfinția Sa, Escelența Sa e un om al păcii, îndeletnicindu-se cu gospodăria, în care e greu a-l întrece.

Caut în zadar cu ochii pe Mitropolitul din Blaj, Victor Mihályi de Apșa. A doua Escelență e totuși aici, a venit asară, între statul-major al canonicilor, purtînd haine cu șireturi roșii și cruci dăruite de Împărăție. L-au primit la gară alții de cit Mitropolitul Mețianu — e la mijloc nu știu ce socoteală de visite — și s'a dus aiurea decit la Mitropolitul Mețianu. O clipă care putea să fie marea și înălțătoare pentru incurcata zi de astăzi și pentru toate timpurile a fost pierdută. Nu s'a dat sărutare de pace, nu s'a făcut drumul frățesc, nu s'a luat masa împreună, cina cea de taină a slujbașilor aceluiași Dumnezeu în numele aceluiași popor. Nu. Vezi, pe lume sînt forme, și ambiții, și prudențe, și măririi și micimi. Unul de-o parte, altul de alta.

Și locul ocupat al unuia ca și locul gol al celuilalt nu sînt niciele unde trebuie. Oare prin cine s'a ridicat din pulbere, s'a recunoscut pe lume, s'a împărțășit din lumina învățăturilor, s'a înălțat la același rang cu alte nații, s'a organizat în Stat neamul românesc din Ardeal decit prin această biserică, cu un cap ca o dată său cu două ca astăzi? Se poate uita aceasta? Se poate crede că vechile steaguri cu crucea așă căzut? Se poate închipui printre ai noștri o mărire mai deplină, mai sfințită prin trecut, mai consfințită prin decrete împărătești, decit a celor doi ierarhi? Tronuri, jețuri aurite trebuiau pentru dinșii în frunte, deosebit de toți și înaintea tuturor. Și, cînd colo, iată-i, *după* prefect, *după* comite, lingă cine știe cine, de dincoace său de dincolo care s'a putut cocoța în rangul întâiu. În asistență, protopopi, avocați, deputați chiar, prea puțini, cu mult prea puțini țeranî. Unele despărțăminte sînt represintate prin delegați, altele nu. De la noi, cîțiva oameni de inimă, cite unul care vrea să iasă la iveală și profesioniștii de la Ligă, cu bătrînul d. Grădișteanu; din fericire, cei ce *au luptat și înțeleg* să fie răsplătiți, căci altfel părăsesc... partidul, aș rămas pe din afară. Din fericire iar, cei trei miniștri anunțați, d. Bădărău și alți doi, aș renunțat la călătoria lor.

D. Șuluțiu ține cuvîntarea de deschidere, din care prinzi une ori cite o constatare tristă despre micul număr al celor, din bogăție și inteligență, cari primesc a face parte din Asociație. Nu se aude, dar se ascultă. Cuvînta e mult superioară celei de la noi în asemenea împrejurări.

Intrerupere de vre-un ceas pentru ca inaugurarea să se facă tocmai la amiază.

Cînd se deschide din nou ședința, scrisoarea de răspuns a Împăratului care mulțamește «din inimă» pentru invitare și regretă că nu poate veni, e cetită cu mîndrie înaintea adunării, care exprimă în față sentimentele de credință tradițională. Vine la rînd o scrisoare a d-lui Alexandru Mocioni, magnatul ungar de neam românesc, care nu-și uită obîrșia, care a dat bani mulți pentru acest frumos palat (ca și pentru acea Mitropolie pe care ar fi dorit-o frumoasă) și care ar fi acum aice, dacă nu l-ar opri boala. Scrisoarea e primită foarte călduros. D. Vulcan de la «Familia» spune cîte-va cuvinte cu un glas pe care încearcă a-l face vibrant. Iarăși un lung discurs al președintelui, care nu-și cruță astăzi nici-o osteneală. Păr. Mangra, vicariul episcopal neunit din Oradea-Mare, dăunăzi episcop ales, dar neîntărit, cu toate dovezile de credință pe care le-a dat tronului, «patriei», și națiunii dominante, spune cu tărie cuvinte care tind să arăte că neizbînda nu i-a dat alte sentimente față de tron, «patrie» și nația dominantă.

Ceia ce a fost mai însemnat data aceasta e de sigur apariția Mitropolitului Mihályi. Figura zîmbitoare, fină, încadrată de barba scurtă și de calota viorie, înaintează răpede spre singurul loc care i s'a putut da. E tot viociunea și știința de lume, care deosebesc pe capul Bisericii unite. Acuma stă lingă Mitropolitul Mețianu, și mi se pare că se privesc între sine ca doi călători bine-crescuți, unul chiar cu totul elegant, cari aū făcut cunoștința adineaora în compartimentul lor de tren. Și departe, în trecut, vād pe Mitropoliții Șaguna și Șuluțiu într'o frumoasă zi de Maiū din anul 1848, ieșind împreună înaintea poporului lor adunat în ceas de primejdie și aducînd din aceiași biserică o solie Dumnezeiască. Ceva mai aproape vād iarăși, tot pe aceia doi, lucrînd fiecare cu puterile sale la înălțarea clădirii ideale pentru care s'aū potrivit acum, supt supravegherea d-lui Diaconovici, pietrele materiale ale palatului în care staū astăzi ca pe aceiași bancă de vagon urmașii acelor întemeietori.

Cuvintele de la sfirșit ale d-lui Șuluțiu răsună clar: *Să vizităm expoziția.*

*

Cu Mitropoliții în frunte, lumea trece la cea-laltă clădire, a școlii de fete, unde un șir lung de odăi cuprînd acest Museū fără chel-tuală, numai din prinoase, care se va risipi în parte mină, cînd fiecare își va lua comoara înapoi, dar care astăzi e la un loc, stră-

lucind în ochii noștri bucuroși și în ochii străinilor. Sînt icoane grele cu măiastră îmbrăcăminte de argint, cărți rufoase, frumoase scrisori de mînă de prin timpuri, antimise de prin 1680 încă, întipărite pe mătasă sau pînză, sînt foarte multe fotografii și chipuri. Acestea de o camdată în secția istorică a Mitropoliei sibiene. În altă secție istorică, a mirenilor de ori ce lege, se văd alte asemenea tipărituri, scrisori, lucruri de artă, moaște de tot felul, expuse de despărțămîntul Clujului, de societatea studentească a «României June» din Viena și de ațiția alții cari au adus pînă în ceasul din urmă și cari aduc neconținut, zi de zi. O a treia expoziție istorică, în alte două odăi, e a Bisericii unite, cu alte icoane, cărți, răvașe și chipuri, între care unul întunecat al Vlădicăi luptător Inochentie Clain, rupt și sfărîmat ca inima lui cea mare și altul, cu fruntea largă, ochii adînci și mustața mică, tunsă și mîncată, a harnicului și îndărătnicului Șincai. Secția etnografică dă cea mai strălucită adunare de țesături, cusături și podoabe care poate fermeca ochii și bucura inima. Băncile, folositorea pîrghie a întregii vieți românești de aici, au o odaie anume.

Păreră tuturora e că s'a făcut ceia ce nici nu se putea aștepta.

Mitropoliții străbat pe rînd sălile, unul cu pacea, cellalt cu vioiciunea lui obișnuită. Unul lămurește pe comitele Sașilor, cellalt — ortodoxul — primește lămuriri de la d-na Cosma. Cînd unul cînd altul trece înnainte. Sînt doi vizitatori distinși și nu doi frați, stăpîni ai casei.

E o clipă cînd își vorbesc :

— Acesta e scaunul pe care stați, zice pașnic calota roșie.

— Să-ți dea Dumnezeu să stai multă vreme pe el în pace, răspunde vioi calota viorie.

* * *

Sara la 9, o asistență aleasă, foarte bine orînduită și așezată se află strînsă în sala de teatru, unde se vor înfățișa porturile și danțurile românești de amatori, diletanți cari socot aceasta ca o cinste, și de cîțiva țeranî.

De pe scena împodobită cu lucruri românești, ca dintr'un sat ideal, se coboară în perechi cei d'întăiu danțuitori. Tipurile sînt albe, fine, porturile originale și de o bogăție care te orbește; mișcările, stăpînite cu o știință desăvîrșită, sînt întipărite de o înaltă eleganță. O doamnă, d-na Triteanu, cîntă un cîntec de țară, cu o așa putere de vibrație încît de la cele d'întăiu modulații ale glasului sala întregă e uimită: d. Sihleanu, care prețuește așa de bine muzica

fostul nostru director al Teatrelor, făgăduiește șaptesprezece articole. O alta, sora d-rei Minerva Cosma, care a dat neamului albumul de țesături, se iea acum la întrecere în alt cîntec, cu un glas de o nespasă gingăsie și căldură în notele joase. Apoi pe rînd joacă Bănățeni în cisme nalte și haine de oraș, Bănățence cu rochiî de tîrg și tulpane, orî fete din Caraș-Severin, din vechea raiă turcească a Pașei din Timișoara, cu rochiî bondoace, scurte, cu poveri de galbeni de aur, de mari rotochoale de argint coperindu-li ca o platoșă sînurile și ascunzîndu-li fruntea ca un vechiî diadem din Egipt. Ca zine din poienele pădurilor ocrotitoare apar acum Siliștencele cu vâluri lungi străvezii, cu mîneci albăstrii înfoiate, cu fote negre ce flutură și scînteie din zale de aur; mîmile albe cuprind, două cite două, într'un gingaș lanț viu, pe flăcăii vioi cu pălăriuța rotundă a țeranului din munte. Și *călușarii* cu căciulile Țurcanilor cari aū luptat la Plevna, se incoardă, se destînd, se mișcă brusc, mîndru, și bat pămîntul cu opinca în marșuri eroice.

Cine ar putea să uite o sară ca aceasta?

*

Și acuma văd că uitam banchetul. Am ascultat toasturile din galerie. Ele se vor tipări. Aici vreaū să dau numai impresii: D. Cosma închină pentru Împărat. Cuvîntare măsurată, cetită încet, care se aude bine.

Doi profesori urmează, dd. Negruțiu și Onițiu, cari ieau asupra d-lor lor sarcina salutărilor și urărilor obișnuite.

Foarte clar și cald păr. Ilie Miron Cristea, asesor consistorial din Sibiiu. Recunoaște că în împrejurările de azi Romîni din Ardeal și Ungaria nu pot da mult, dar afirmă unitatea lor de conștiință cu toți ceilalți. Cuvîntul de *Romînime* al tinerilor sună deosebit de bine.

Intîns și larg cugetat, spus cu avînt, toastul profesorului Bărseanu din Brașov urmărește «Asociația» în începuturile sale și-î pomenește dăruitorii scriși în tabla de aur a palatului nou.

Din partea noastră, s'a auzit glasul d-lui Gr. Ștefănescu, dar nu și cuvintele d-sale, ceia ce a fost, cred, mai bine. Colegul Em. Antonescu a vorbit frumos, la început prudent, iar pe urmă — d. Cosma a încheiat șirul discursurilor.

A DOUA ZI

Sedință a Asociației, consacrată rapoartelor, propunerilor și alegerilor.

Sala nu mai e împodobită cu chipurile Mitropoliților, cel din Blaj

a plecat, cellalt nu mai are a face de acum cu lucrările Asociației, în care au de lucru alții. Lipsesc și oaspeții străini, suguziul comiteului Sașilor și fața roșie cu ochelarii strălucitori a primarului Drotleff, litograful albumurilor noastre de țesături, care a ținut ieri la banchet un foarte cuminte toast «în limba sa maternă» (nu a statului) întru prea slăvirea culturii, adevărata liberatoare a neamurilor.

Aerul săleii e mult mai puțin serbătoresc; se văd mai mulți țărani. Dintre ai noștri, mai nimeni; cutare s'a dus fiindcă n'a găsit marele rol de pompă și vanitate pe care-l aștepta pentru sine. Gazetarii au plecat, plingându-se că tagma lor n'a întâmpinat pe acest pământ neospitalier. primirea ce s'ar fi cuvenit și însemnătății lor personale și folosului cultural și național pe care — mă rog — îl aduc prețioasele lor publicații.

Deci în această lume mai casnică încep cuvântările.

Raportorul e ziaristul de la «Drapelul», d. Valeriu Braniște, tânăr, dar vechi gazetar, care a lucrat și în presa bucovineană și și-a câștigat reputația unui scriitor politic de temperament, dacă nu a unui cugetător orientat în toate marile probleme pe care zilnic trebuie să le atingă mai ales un ziar de aici. D-sa arată concentrarea treptată a culturii românești din țările Coroanei Sf. Ștefan și înseamnă și acea concentrare a culturii române întregi în ultimele timpuri, pe care o vede numai în Academie. În amănunte e dese ori greșit, teoria însă e bună, ca și teoria rostului Asociației. Mai departe, d-sa arată puțină încredere în iubirea pentru carte a multimilor țărănești, care ar răspinge lumina sufletului dela ele: această parte din discurs supără și trezește protestări, sprijinite pe experiență (în părțile brașovene, bibliotecile populare merg, din potrivă, destul de bine). Neașteptată e propunerea ce face de a se redacta din însărcinarea «Asociației» dicționare româno-ungurești și româno-germane, pe temeiul că asemenea lucrări ar fi de nevoie și pentru ca Români de aici să înțeleagă atâtea lucruri din cărțile noastre. Iarăși protestări îndreptățite. Clasele culte, crescute într'un mediu strein, au cel mult nevoie de un dicționar romin-german ca al d-lui Șeineanu, dacă ar fi bun, și chiar măcar că e rău.

Iar țăranilor li-ai putea lămuri în edițiile populare unele cuvinte, dacă n'ar fi greutatea că unii dintr'o parte înțeleg ceia ce nu înțeleg cei de aiurea, și că mai la urma urmei, nici-un cărturar nu poate avea deplina cunoștință a întregii Vistierii a poporului.

Alegerea de vice-președinte are o însemnătate deosebită. Venerabilul bătrîn Șuluțiu, cu cei optzeci de ani ai săi, nu poate cheltui decit puterile slabe ale înaintatelor sale bătrînețe. Vice-președinte

era până ieri d. Atanasie Marienescu, membru al Academiei, bătrîn foarte bătrîn, ocupat în cel mai înalt grad de chestii de gramatică, în rezolvirea cărora urmează vechi rătăcirî de tinereță. E un bătrîn ca cea mai mare parte din bătrînii noștri; ceea ce ajunge. În legătură cu o chestie de gramatică, și-a dat demisia, care s'a primit. Numele noului vice-president poate să însemne o înțepenire în trecut sau deschiderea porților pentru curentul cel nou de care se încălzește partea sănătoasă a tinerimii.

O comisiune de trei se alege, și în numele ei vorbește canonicul blăjean Bunea, care domină viața culturală a Bisericeii unite. El propune ca vice-președinte pe d. Andrei Bărseanu, un om încă tînăr, iubit lui și iubit nouă pentru poesia sufletului său curat și bun, pentru cultura sa întregă, pentru iubirea de neam pe care într'o formă așa de aleasă totdeauna o manifestă profesorul brașovean. Bărseanu e pentru noi un frate de gînduri și un tovarăș de fapte. Nu mai e nevoie de votare: rostirea numelui său ridică aplause nesfîrșite și puternice strigăte de: «trăiască». Încercările ce face pentru a scăpa de o cinste care e și o foarte grea povoaară, rămîn zădarnice. Aplauzele și aclamațiile încep din nou. «Asociația» va avea un vice-președinte, care va da chiar de la început lupta cu inerția, cu domnia goală a formelor, cu minciuna frazelor neroditoare.

... Pe cînd același spirit va izbîndi oare și pe alte tărîmuri, unde e și mîi mult de cucerit pentru cultura neamului?

* * *

Rostirea cumpănită și hotărîtă, originală și corectă, simpatică pentru sala întregă a noului vice-președinte, se aude după amiază, cînd d. Bărseanu presidează.

Se dă un premiū învățătorului bistrițean Teodor Bogdan pentru culegerea de povești din popor despre «cel mai mare Domn românesc», zice vorbitorul, «Ștefan-Vodă cel mare și sfînt». După prigonirile pe care le-a adus autorului cîrticica sa, e drept să vie și acest ceas de răsplată.

Conferința d-lui Sextil Pușcariu despre Cipariu trebuia să fie cetită; ea a fost rostită. De la cele dintîiu fraze spuse limpede, energic, de la cele dintîiu înlăntuirî frumoase de judecări drepte, de comparații nouă și de aluzii duioase, sala întregă, în care se află totuși și atîția bătrîni, credincioși altor teorii și datini despre limbă, a fost cucerită. Spiritul nou, drept, înțelegător, iertător pentru greșeli și aspru pentru păcate numai, vorbea prin acest cald glas al învățatului

tinăr. Figura lui Cipariu se desfăcea luminoasă, ca o icoană îmbrăcată în argintul sufletului celui mai curat, din sfărământurile firești ale teoriilor sale. Așa aplause ca acelea care izbucniră cînd încheie d. Pușcariu se vor fi auzit numai rare-ori în recile ședințe sterpe ale «Asociației», de la banchetele căreia nu se întorcea cineva mai cuminte de cum venise.

D. Silvestru Moldovan cetește îndelung despre «Cheile Turzii», un vestit fenomen geografic din Ardeal.

* * *

În biserica mare și nepotrivită a Mitropoliei cite unul din mulții vizitatori privește nesăturat la raiul de sfințenie și frumuseță pe care l'a zugrăvit supt bolta cea mare pictorul Smigelschi, cu care a fost dăruit în generația noastră poporul românesc, ce nu-l știe încă și nu-l prețuește încă nici pe a suta parte din cît s'ar cuveni. Șirul de figurî alegorice care încunjură cupola, evangheliștiî din colțuri, chipul uriaș al Mintuitorului privind din cheia bolții cu ochii buni de iertare sînt strălucite minuni ale lumilor învățate, ale atitudinilor îndrăznețe și nouă, ale colorii de o vioiciune care izbucnește ca flacări roșii, albastre, viorii, verzi din fondul de beatitudine al mosai-cului de aur. Picturile lui Smigelschi vor fi una din gloriile neamului nostru în acest timp.

* * *

Sara, teatru plin la «Moș Ciocîrlan», opereta despre care s'a vorbit așa de mult, a compozitorului bucovinean Flondor. E o țesătură ușoară de tablouri țărănești bucovinene din timpurile de după anexare, certe la circiumă, hore, vînători de urs, întîlniri în marginea pădurii. Numele de Moș Ciocîrlan vine de la un bătrîn zgîrcit căruia i se fură banii. El nu dă caracterul piesei în care domină, mult mai mult decît zgîrcenia lui răspingătoare, frumuseța, tinereța, iubirea, vitejia celorlalți.

Musica e foarte savantă, plină de avînt și de putere uneori, culeasă din multe amintiri, prea puțin simplă și senină, fără caracter specific românesc. Actul întăiu mai ales e greu în meșteșugirea lui. Al doilea e prea bun pentru al treilea, care pare șters din toate punctele de vedere după dînsul. Așa cum e, ea ar trebui să fie făcută cunoscută și publicului din România prin teatrul din București.

D. Flondor dirija orchestra cu multă căldură și jocul, cîntecul dilentanților, între care se observa și un profesionist din Bucures*

încîntat și fermecat o lume care nu era prea deprinsă cu astfel de represințaii rominești. Rar se vede atita iubire pentru artă din partea celor ce o execută. Glasul d-rei Olarukera cuprinzător, al d-nei Lucia Cosma de o mare gingășie și puritate. Lipsia în de obște căldura și puterea. Amîndouă se întîmpinau însă în publicul nebun de bucurie.

ZIUA A TREIA

Astăzi ține ședință Societatea pentru fondul de teatru romîn, adecă aceia care de mulți ani de zile stringe banii unuia și altuia, mai mult ai celor fără de mulți bani, cari dau ce nu pot stringe, pentru ca odată și odată o clădire de teatru romînesc statornic să se înnalte în Ardeal, în acel loc care până atuncî va fi dat cele mai multe și mai bune dovezi că în el mai mult decît ori-unde aiurea trăește sufletul neamului.

Presidentul Societății e d. Iosif Vulcan, pentru lucrările sale literare din tinereță, pentru cutare piesă de teatru țesută din cînticële, pentru stăruința cu care, și cu scriitorii și fără scriitorii, pe drumuri bune și prin coclaurile rătăcirilor, conduce «Familia», pe care atita lume o primește pentru ca s'o cetească sau să facă numai o plăcere bătrînețelor d-lui Iosif Vulcan.

D. Vulcan, director de revistă, membru al Academiei Romîne, crede de datoriu sa și cu acest prilej să pornească de la teatrul romîn pentru a se înnalța mult mai sus, unde zborul e mai greu pentru puteri sărace pe care vîrsta le-a împutinat și mai mult. La început se aude în sală despre nevoia unei culturi naționale, despre frumusețea scopului urmărit de Societatea sa, despre bucuria ce trebuie să aibă oricine acum cînd, în noul Palat al națiunii, se află în sfîrșit o scenă ridicată de Romîni pentru scopul literaturii dramatice rominești. La aceste cuvinte aprobă toți ascultătorii.

Îndată însă d. Vulcan schimbă nota. D-sa prinde a învinui pe scriitorii tineri din regat că ar fi stricînd și spurcînd limba. Acești pîngăritorii gonesc venerabile cuvinte latine și aduc în schimb uricioase vorbe slave. Vorbitorul aduce și probe: vînovații ar fi zicînd *slavă*, pentru *literă*; s'ar fi încrîncenînd înaintea cuvîntului *popor*, pe cînd închinăciunea lor merge la hidul *norod*; ei ar avea nemernicia de a rosti grozăviile: a alcătui, a prea-slăvi, gospodar, — care nu s'ar fi auzind nici la Bănățenii învecinați cu Sirbii, — și așa mai departe. Într'un acces de spirit, d. Vulcan, bătrîn vesel, face chiar o propoziție pe care o înfățișează adunării pentru a ride de limba cea nouă.

Adunarea nu ride însă de loc și nici-un semn de încuviințare nu

vine măcar — pentru că d. Atanasie Marienescu tace — de la bătrînul cel mai rămas în urmă. Aceiași adunare a primit însă ieri cu atîta căldură pe d. Sextil Pușcariu cînd a spus cu atîta dreptate că vremea morților — a morților morți, d-lé Vulcan, ca și a morților vii, cari țin cuvîntări pentru a lovi viața cu armele lor muced, răsărite din noapte, — că vremea morților a trecut, că sînta, marea, deplina limbă romîneasă din toate ținuturile stăpînește astăzi, în ciuda dătătorilor de sfaturi, și spre folosul nemărginitei țărâni care ne-o dă ca să-i vorbim în ea, peste toată literatura cea nouă și bună. Cine n'o știe s'o învețe, dar s'o clevească nu-i îngăduit nici chiar unui *adevărat* scriitor, care a fost, este și va rămînea, necum unei mărimi literare ca președintele societății de teatru. Și ca să încheiem, d. Vulcan, care vine la București pentru a vota toate curentele netrebnice, pentru a ajuta toate intrigele societăților, pentru a răsplăti toate lucrările personalităților ca d. Ion Sirbu cu chipul căroră își împodobeste apoi paginile «Familiei», d. Vulcan nu crede oare că e... să zicem: nu știu cum, să batjocurească o gură ca a d-sale acea limbă romîneasă a poporului plină de vorbe din care nu ni e iertat a smulge nimic, pe care a prea-mărit-o cu respect și căldură, și cuvinte neuitate, Măria Sa Regele Carol I-î!

Alt răspuns a primit d. Vulcan îndată. După o conferință limpede și sirguincios alcătuită într'o limbă bună — era vorba de Schiller — a tinărului Horia Petra-Petrescu, profesorul sibiian Ion Borcia, prietenul și colaboratorul nostru, vorbește Adunării despre teatrul lui Eminescu și despre ideile lui cu privire la teatru. Și pe încetul, în expunerea caldă și avîntată, sinceră și plină de iubire, a frumosului tinăr sfios, apare Eminescu cel nou, cel descoperit de curînd, — aplecat cu o dragoste nemărginită spre orice mișcare, spre orice șoaptă din ogorul culturii romînești, călăuz învățat, înțelept și bun al neamului întreg, figură în care se adună toate puterile și din care pornesc toate razele. Și acel public ardelean căruia i s'a vorbit atîția ani de Eminescu cel rău, crunt demon vrăjind spre pierzare prin frumuseța lui rău făcătoare, acel public înțelege, simte dreptatea, și pentru întăiași dată pe aceste tărîmuri sufletele tuturor se închină Romînului celui mare ce a fost în poetul genial.

* * *

După-amiaza e liberă. Fețele luminate fac visite. Cițiva ascultă o conferință economică. Scriitorul acestor rînduri se întoarce dela Muzeul Bruckenthal, în care întemeietorul a strîns, în veacul al XVIII-lea,

citeva opere mari ale artei flamande, unele tablouri franceze bune și apoi o mare mulțime de contrafaceri și imitații care abia se mai pot privi. În aceeași casă, expun pictorii sași de astăzi scene ardelenesti, portrete, schițe, încercări simbolice, dintre care cele mai bune arată siguranță și experiență rece, iar cele mai multe sînt curat grozave.

* * *

Sara, a doua reprezentație a lui *Moș-Ciocirlan*. Se vede nevoia de a da Miercuri și a treia. Dorința de a vedea opereta cu costume românești e nemărginită.

N. IORGA.

ICOANE DIN STRĂBUNI.

DUPĂ BIRUINȚĂ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Împurpurînd pe-albastră hain'a zării
Ca un suris cuvîntător de pace, —
Al zilei chip din noapte se desface
Cu ochi senini ca tainele sperării.

Ca o mireasă vălul cînd își pune
Suceava 'n alb pe culmi se 'nveșmîntează
Vrăjiții codri 'n preajmă priveghiază
Privind smeriți aleasa lor minune.

Un dangăt lung de clopot și-apoi altul
Din turn răsună blind ca la 'nviere,
Cu graiū de-aramă 'n stinsă adiere
Cucernic gînd nălțînd spre Tot-Înnaltul.

Gătît norodu'n straiū de cuviință
S'abate 'n pilc la porțile cetății; —
Sporînd ușor în slava dimineței
S'aud prin văi cîntări de biruință.

Și iată Vodă 'n fruntea oștii, suie,
În spre sălaș, cu dorul în suspine...
Să-l pot vesti precum i se cuvine
Nu-î graiū supt cer și nici-o slovă nu e:

Bătrînii string la piept cu foc feciorii,
Un murmur cald de glasuri și urale,
Și o nespusă dragoste pe cale
Deșteaptă'n zbor prin suflete fiorii.

Cite-o bătrînă-și caută odorul:
Aicea nu-î, nici coala, cine știe...
Al ei e mort, căzut în bătălie!...
Și simte-amar cum o sfișie dorul...

Aiurător spre Curtea cea Domnească
În urm'apoi alaiu 'n val purcede;
Iar Vodă stă, privirilor nu-și crede
L'atit suris ce prinde să 'nflorească:

Pe prag Domnița 'n cale-î blind răsare
— Un vis senin în zorii tinereței —
Răpus de drag în urmele binetei
Pe-albaștriî ochi el pune-o sărutare.

Și tot mai mult de umeri i s'adină,
Și tot mai umezi ochii lor se cată,
Că nici în cer nu-î rază mai curată,
Ca'n șoapta lor a dragostei lumină.

Pe la ferești duioase jupănițe
Cununî de flori aruncă c'o zimbire,
Și lacrimi mari li curg de fericire
Înrouind frumoasele bondițe.

Reproducerea oprită.

PARTEA A DOUA.

VII.

Așa făcea și 'n seara aceăsta, cînd cucoana Lucia parcă era mai veselă ca de-obicei. Din cana adusă se mai unpluse o garafă de un litru, și paharele se deșertară cu vorbă bogată, cu izbucniri de rîs. O legătură strînsă parcă-i unia acuma, supt zîmbetele binevoitoare ale nevastei lui Trifanov: Ea li zîmbia pe rînd tuturor, strecurîndu-li cite o vorbă plăcută, odată cu o privire pe supt gene.

Dar vîntul aspru de început de iarnă se înfunda des prin ușile deschise ale prăvăliei, ajungea până la tejghea și suffa în sus, lungind, într'o limbă ascuțită de foc, lumina lămpii. Cucoana Lucia avu cîteva flori supt șalul ei alb. Cuconu'-Nicu Tanasache îi zise:

«Matale ți-i cam frig... Să nu cumva să răcești...»

— De răcit, nu răcesc, răspunse, cu zîmbetu-i obișnuit, madam Trifanov, dar poate ar fi mîi bine să intrați înlăuntru...

— Foarte bine, cuconiță, vorbi cuconu'-Panaite, aici ai spus o vorbă bună, parcă ți-a ieșit un sfînt din gură...

— Ei, brava, cucoane, zise registratorul, și dumitale ți-a eșit altul...»

Urmă o undă de rîs. Cucoana Lucia se întoarse cu o privire tristă spre Negrea:

«Numai dumneata nu zici nimic, domnule Negrea; vād eū, în sfîrșit, că nu-ți mai place între noi...»

— De ce? răspunse zîbind Negrea, și-și scoase ceasul. Ași mîi sta, dar e cam tîrziū, șapte ș'un sfert.

— Ei, și cē dacā-s șapte ș'un sfert, cucoane? grăi Iancu Neculcea trecîndu-și degetele prin barbă.

— Bine, m'așteaptă acasă cu masa...

— Aș! zise tare Tanasache frecîndu-și mîinile: și pe mine m'așteaptă... Cē? nu-s eū cel care spun *da* ori *nu*?...»

Negrea își sorbi încet paharul, și așa, cu capul puțin ridicat, întilni privirile lungi și calde ale cucoanei Lucia. Cînd lăsă paharul pe tejghea, ea îi zise, punîndu-și mîna moale peste a lui:

«Fă-mi mie 'o plăcere...»

— Bine, cuconiță, dar noi nu-ți facem adecă plăcere? strigă Tana-sache, pe cînd Negrea se uita iar la ceas, fără să-l vadă de data asta; îți spun serios, devin gelos!...»

Madam Trifanov își întoarse o clipă privirile spre ușa din fund, amenință apoi cu degetul pe cuconu-Nicu, și prinse a rîde cu poftă. În veselia tuturor celorlalți, se ridică în picioare cu al doilea fior de frig.

«Nicalai!» strigă ea ascuțit.

Trifanov eși, privi întâiu rafturile, apoi își ținti asupra ei căutătura-î tristă.

«Nicalai, zise cucoana, de-acuma închidem, nu-i așa?... Într'un tîrg ca acesta, nu-ți mai vine nimeni Simbătă seara...»

Trifanov se îndreptă spre ușa din față, iar cucoana Lucia deschise pe cealaltă, din fund:

«Poftim, zise ea, treceți înlăuntru...»

La urmă, Negrea îi simți iar privirea, și avu un fior cald. Îl atinse cu un deget pe umăr:

«Nici n'ai ideie, domnule Negrea, ce bucurie îmi faci!...»

Și el simți dintr'o dată, pe cînd se dezbrăca, în căldura odăii, năvălindu-l bucuria veche, care-i aprindea ochii și-i fierbea în sînge altă-dată, în petrecerile de pe vremea cînd era în miliție. Și parcă era în una din odăile acelea așa de cunoscute: aceeași lampă cu glob împrăstia o lumină vie, același pat mare de lemn, plin de așternuturi și acoperit cu cuvertură albastră, se înălța într'un colț, aceleași jilțuri acoperite cu rețele pe lîngă pereți, aceleași cadre cu scara vieții, cu baiadere, cu vînători de tigri, cu sănii atacate de lupi, se înșirau pe pereți... Și el se afla cu oameni cărora li sticliau ochii și rîdea cu plăcere, se afla lîngă madam Trifanov, care, vorbind cu alții, parcă îl privia pe el... Un val de sînge îi năvăli în față, și simți o poftă mare, ca 'n vremea veche...

«Ce facem, domnilor, ce facem?» zise iute registratorul Atanasiu, luînd un scaun și așezîndu-se pe el cu mișcări răpezi, par'că se zvîrcolia.

Negrea își răsuci mustățile și bătu cu piciorul în podele:

«Iată ce zic eu... O gustare ușoară întâiu, pe urnă vin, dar ceva iute, la repezeală, ca'n miliție!...»

Își trecu dreapta prin păr și se uită zîmbind la madam Trifanov.

«Brava! brava, cucoane! strigă Nicu Tanasache. Halal să-ți fie! Eü votez pentru o salată de icre!

— Perfect! rosti domnu' Neculcea. Mie mi-ı sete, spun drept...»

Și lucrurile se petrecură foarte răpede. Începură a vorbi înfierbîntați, așezați pe scaunele de paie în jurul mesei rotunde, pe care ardea lampa cu glob. Atanasiu se zvîrcolia pe scaun, zvîrlia cu risete ascuțite vorbe încolo și incoace; cuconu' Panaite mugia gros, neîmpăcat încă deplin; Tanasache-și pornia la fiecare clipă burta mare în salturi răpezi, care-l jucau parcă pe scaun; numai Popescu, ajutorul de notar, își căuta tuleiele nevăzute de supt nas, cerca să le răsucească, rîdea cînd rîdeau alții, și nu mai pierdea din ochi pe cucoana Lucia. Asta era o dragoste veche tare, de care acuma nimeni nu se mai interesa. Dar Negrea, aprins, își aduna amintirile și spunea unuia, se întorcea spre altul cînd cellalt nu-l mai asculta, spunea despre frumoasele petreceri cu gradații în crîșma cea mititică, unde o Jidăucută întreba totdeauna, arătîndu-și dinții: «Mai doriți ceva?...» Își aducea aminte și rîdea, își prelungia hohotele, întăritat de risul celorlalți, pe cînd madam Trifanov, vioaie, îngrămădise pe bărbatu-său într'un colț și-l descînta, zîmbindu-i și dovedindu-i ceva c'o vînturare iute de mîni. El da din cap răpede, cu ochii dintr'odată încălziți, aprinși de apropierea ei.

Și cucoana Lucia pregăti chiar cu mîinile ei albe salata, și turnă ea singură cele d'întăiu păhare de vin. Și în gălăgia veselă care se întinse în jurul ei, se așază tăcut și Trifanov. Sorbia cite puțin din păhar, și-și mîngîia barba, dintru'ntăiu. Dar, la îndemnul nevastei, la glasul ei blînd, începu a sorbi mai răpegior și mai mult. Se apropiă cu scaunul de ceilalți, ochii i se aprinseră. Ca să nu se mai scoboare de multe ori în pivniță, așază lîngă el o cană mare, și cu ea tot umplea cănița de pe masă. De la o vreme, ochii începură a-ı clipi în barba bălaie; se răsturna pe speteaza scaunului, cînd rîdea, și deschidea o gură mare la hohote; iar cucoana, cu ochii luminați și ea, vorbea într'una, arătîndu-și dinții albi. Din cînd în cînd, opria priviri lungi asupra lui Negrea.

În veselia aceia, cuconu' Nicu Tanasache povesti o întîmplare frumoasă:

«Ceva cum rar se întîmplă, zise el, răsucindu-și o țigară. Ce-ı asta? ce-ı ceia? nimic. Un păhărel de acestea, — o lulea! Să vedeți petrecere ce am făcut eü, — și pe urmă să ziceți: halal! Într'un rînd mă duc, cucoane, la Eș. Acolo, ce-ți pare dumnitale, la hotel Traian, cînd să intru, mă pălesc piept în piept cu... ista... cum îi spune... zi-ı pe nume...»

— Cum i-o fi spunînd, mormăi cuconu Panaite, — ei?

— Nu, frate, grăi Tanasache plesnind din degete. Cum dracu-î zice... Stăi... Cumnatul lui Grigoriu de la Mărgineni...

— Costandachi!

— Ei-ei... nu-ți spun? Costandachi! Mă pălesc piept în piept cu el. «Încotro? zice. — Mă duc să mîinnc, zic, mi-î foame al dracului... — Bine, zice, dar un ceas îî mai răbda. Hai la mine la vie... Cumătrie mare! — Răbd și două, zic, dacă-î vorba pe cumătrie...» Și ne suim într'o trăsură, cucoane, și ne ducem la Socola... Avea el, aco'lo, o vie, — o frumusețe... Acuma am auzit c'a pierdut-o 'n cărți,.. Ei? Ce-ți pare dumitale, cucoane, — a fost o cumătrie ca accia... Beție la toartă... Curcani fripți, cuptoare de plăcinte... Șase vedre de vin s'au băut numai într'o noapte... Domnule! m'am trezit a doua zi pe supt seară lîngă un stog de fin...»

Și cuconu'-Nicu începu a rîde cu veselie, îndesat, tremurînd cu burtă cu tot, pe scaun, în salturi grăbite. Și ceilalți, în gălăgia risetelor, puseră mîna pe păhare, ciocniră și le dădură de dușcă.

Și păhar după păhar, vorbă și ris, cite-o țigară, iar cite-un păhar, — vremea trecea. Toți vorbeiau și povestiau acuma cu ochii licăritori, și odaia era plină de fumul cenușiu al țigărilor, cadrele de pe pereți, oglinda mare a cucoanei-Lucia, în care se arăta a doua petrecere, mută, mobilele, toate se vedeau ca într'un abur.

Și iată că dintr'odată cu toții începură să răcnească și să dea din mîni unii la alții. Era vorba iar de «licitație», și Tanasache își scose mai tare înainte burta și, cu pumnii, parcă bătea pe un dușman nevăzut din față-î. Cuconu'-Panaite dădea adînc din cap, indignat, cu obrazul roșu ca gotca.

Și puternic izbucni strigătul lui Tanasache :

«În două vorbe, domnule, — o prostie! Nu știe să trăiască *domnul* primar... Nu-și cunoaște interesele... Ce? lui ce-î pasă? Parcă cine pierde dacă faci așa sau altfel?... În schimb mai ai de-o cinste, măi... înfirșit... între oameni altfel se trăiește...

— Așa-î, altfel! așa-î, altfel!» mugia adînc cuconu'-Panaite.

Cucoana-Lucia umbla răpede în toate părțile, furculițele sunău, vinul se înnălța cu păharele, neconținut, și se apleca spre guri. Și iată, iar, între tacîmurile date cu zgomot la o parte, începură a tremura mîni și a se apleca capete. Cărți de joc se strecurau din mîna 'n degete plescăiau pe masă; glasuri mugiau; ochi răi se ridicau, trimițînd săgeți veninoase spre foile colorate care tremurau în mî-

nile vecinului; și banii suună, întâiu sfios, apoi vesel, pe urmă din ce în ce mai cu mînie, izbiți, cu țipete metalice.

Negrea nu mai privia la ceas, furat de căldura care-l împresura, luminat la suflet parcă de privirile, de veselia, de vorbele cu haz ale cucoanei-Lucia.

Trifanov acum vorbea tare și da din mîni, și, cînd se ducea să umple cana, totdeauna se izbia de ușă.

Și de la o vreme parcă o scădere începu a se simți în risete și în priviri. Trifanov vorbea tare, bătînd cu pumnul în masă, și în cele ce spunea amesteca lucruri neînțelese, rostite cu mînie în limba lui. Nevastă-sa se apropiase de el, și clipia dintr'un ochi către cei din juru-i. Din cînd în cînd, negustorul, tremurîndu-și capul, o sfichiuia cu barba, și ea rîdea ferindu-se, lăsîndu-se obosită pe spătarul scaunului. Une ori se opria din ris și privia cu fața-i albă de pudră, nemîșcată, cu ochii mari rătăciți parcă.

O neliniște îl cuprinse de odată pe Negrea în amețeala care-i umplea capul și-i punea un painjenis suptire pe ochi. Scoase ceasornicul, se uită bine la el, îl duse la ureche, iar îl privi. Erau trei și jumătate...

Se uită în juru-i. Parcă lipsia cineva, Neculcea.

«Unde-i Neculcea?» întrebă el, cu limba moale, pe Tanasache.

Dar cuconu' Nicu, cu păharul aplecat în mîna, vorbea cu cuconu' Panaite. Se cumpăniau încet unul spre altul, parcă voia să se ciocnească în capete.

Își întoarse ochii și întîlni privirile nevestei lui Trifanov. Îi zîmbi lung, trist, și-l întrebă din cap numai ce voește. Vasile zise:

«Unde-i Neculcea?..»

— S'a dus... zise rar cucoana-Lucia, făcînd semn cu mîna,—și Negrea parcă nici nu-i auzia cuvintele, dar, de înțeles, o înțelegea. A venit cucoana dumisale... A spus lui Nicelai că face scandal... A ieșit și s'a dus...»

Și Negrea iar simți o neliniște, apoi o părere mare de rău. Și pe diusul îl aștepta cineva acasă, cu lacrimi. Cine știe de cînd veghează, plînge și-așteaptă!

Se trezi îmbrăcîndu-se cu paltonul, îndesîndu-și căciula în cap.

«Vezi că tot nu ții la mine!» zicea încet madam Trifanov. Și lingă masă, îndărătul ei, se cumpăniau capete pe care nu le mai cunoștea. Simți pe umăr, pe obraz, mîna ei mică, îl înfioră în urechea stîngă o răsufolare fierbinte, o șoaptă. Și parcă se pierdea; se aplecă spre cucoana-Lucia, o cuprinse, își apropiă capul de al ei...

Și lumina dispăru. Își simți obrazul dintr'odată răcorit de o sudoare rece.

Pășia domol printre dughenile uliței mari. Pretutindeni, obloane ca de cetate, ferecate, astupaū ferestrele.

Nici-un pic de vînt nu adia. Clădirile se înălțau negre ca într'un pustiū. Printre ele, pe zarea asfințitului, lucia tristă, în singurătatea cerului, secerea fină a lunei. Și în tăcerea adîncă pașii lui sunau neregulat pe pămîntul înghețat. Și dunga suptire de aur scăpata încet spre întunerecul brusc al zării: parcă un întunerec de jale se pregătia.

Apropiindu-se așa de casă, Negrea se simția, în ameteala care slăbia încet-încet, tot mai mihuit. Apoi deodată se opri la porțiță. În căsuța lor, ardea lumina de veghere slabă, tristă, ca și lucirea de asfințit a lunii.

(Va urmă.)

MIHAIL SADOVEANU.

S E A R A.

Val albastru se destrămă sus, pe creștete de culmă,
Vîntul leagănă, s'adoarmă frunza celor cițiva ulmi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dintr'un colț de vale vine povestire pe caval
La căsuța cu grădină de pe coasta unui deal.

E lumină la ferestre, iar alătura pe prag
Staū și-ascultă povestirea o copilă ș'un moșneag.

...«Ci c'a fost și nu mai este, dar de fost a fost odat',
Un păstor, ce-avuse dragă o copilă de 'mpărat...»

Și o lacrimă curată, nu știū pentru ce acum
La moșneag de-alungul feții încrețite-și face drum.

Iar copila urmărește cu ochi dulci și visători
Pe Craiū-nou, ce se ascunde, surizîndu-î, după nori.

Dar cavatul nu mai spune, căci povestea s'a sfișit.
Se ridică 'n prag moșneagul de copilă sprijinit.

Și s'a stins apoi lumina și la uși s'a pus zăvor;
Într'un colț de vale verde doarme turmă și păstor.

Singur numai vîntul sării sus, pe creștete de culmă,
Tot mai leagănă, s'adoarmă frunza celor cițiva ulmi.

ECATERINA PITIȘ.

CRONICĂ

D-ra Elena Văcărescu ni trimete un neașteptat volum românesc, împodobit cu o frumoasă copertă colorată: «Pe urma dragosteii, idilă țerănească». E o scurtă piesă de teatru în prosă, cu amestec de versuri.

Cartea se va deschide cu bucurie și se va închide cu tristețea de toți acei ce prețuiesc talentul acestei scriitoare, pe care deosebite împrejurări au dăruit-o literaturii franceze. O mișcare de uimire neplăcută va cuprinde pe orișicine când va descoperi că jumătate din carte e cuprinsă de un studiu lăudător iscălit: A. P. Vojen. Vă aduceți aminte: poetul recomandat de d. Xenopol pentru talentul său de Shakespeare al «Archivei», conferențiarul care a străbătut Ardealul lăsînd amintiri neșterse, dar nu și dorința de a-l mai auzi. Drama însăși trebuia scrisă numai după o cunoaștere deplină a traiului țerănesc adevărat, căci nici odată nu se poate face o operă de frumusețea decît dintr'un fond de adevăr desăvîrșit, reprodus cu o sinceritate deplină. Noi sîntem, e adevărat, un popor mic, dar *un popor* și tainele sufletului nostru nu se desfac decît înaintea celui care ne iubește cu adevărat, ne urmărește cu cea mai sfîntă luare aminte și prinde a vorbi despre noi atunci cînd se simte una în suflet cu noi. D-ra Văcărescu, căreia-i recunoaștem bunătatea ce a avut de a se întoarce la limba noastră, putea începe cu acele poezii de viață personală, de pasiune proprie, pentru care e pregătită prin tot ce a scris până astăzi și spre care vădit e aplecată. Celelalte, ca o asemenea dramă, ar fi venit la timpul lor, și atunci ar fi rămas.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În «Albina», d. G. Coșbuc dă, cu ilustrații, știri asupra cîtorva bisericî din părțile maramureșene; în turnul de lemn înalt, înconjurat de mai multe alte turnulețe de podoaibă, d-sa vede o înrîurire scandinavă. Articolul e, de sigur, interesant. Astfel de bisericî însă au lămurirea obîrșiei lor mult mai aproape. Felul de clădire al corpului lor amintește bisericile muntene cu pridvor, care nu sînt mai vechi decît veacul al XVII-lea. Numai de atunci s'ar fi putut păstra, chiar și hodorogite cum sînt, astfel de înjghebări de lemn: biserică de ștejar de la Scheia în județul Vaslui e din anul 1650 și nu mai are totuși zile multe. Romîni n'au luat bisericile maramureșene de la înaintașii lor, cari le-ar fi avut de zid, ci le-au făcut înșii din singurul material ce aveau. Acesta fiind îmbielșugat și neputîndu-se adăugi alte podoaibe, s'a strîns toată măreția și frumuseța la turnuri. Întîmplarea le-a făcut să samene cu acelea din Suedia, unde iarăși ziditorii au fost siliți să împodobească numai din lemn.

*

În «Revista noastră» de la 1-iul August, foarte multe poezii frumoase, iscălite de Maria Cunțan și de pseudonimul Fatma.

*

Cine vrea să vadă cum, cu puțină bani de la oamenii săraci, se poate face mult bine, poate ceti broșurica *Zece ani de viață* ai Societății «Frăția» a sătenilor din Cața Ardealului așezați în București. Societatea n'a împărțit numai ajutoare la membrii ei, ci a dăruit și studenților din Brașov, cantinelor școlare de la noi și țaranilor noștri, la vremea grea de secetă, sume neașteptat de mari.

N. IORGA.